

Besluit

Nijverdal,
13 december 2011

Nr.
11INT02017

De raad van de gemeente Hellendoorn;

B e s l u i t vast te stellen de:

Controleprotocol accountantscontrole jaarrekeningen 2011 tot en met 2014

1 Algemene uitgangspunten voor de controle (getrouwheid en rechtmatigheid)

De controle van de jaarrekening zal worden uitgevoerd door de door de raad benoemde accountant. Zoals is voorgeschreven (art 213 Gemeentewet) zal de controle van de bedoelde jaarrekening (artikel 197 Gemeentewet) gericht zijn op het afgeven van een oordeel over:

- de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen;
- de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- het in overeenstemming zijn van de door het college opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 Gemeentewet (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten);
- de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

1.1 Uitvoering werkzaamheden

Bepalend voor de uit te voeren werkzaamheden bij de controle zullen zijn:

- nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 213, lid 6 Gemeentewet (Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden);
- de Controle- en Overige Standaarden (COS);
- uitspraken/ nota's van het PRPG (Platform Rechtmatigheid Provincies en Gemeenten; inmiddels overgegaan naar de commissie BBV).

1.2 Rechtmatigheid

Onder rechtmatigheid wordt conform de definitie volgens het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden begrepen dat de in de jaarrekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen *"het in overeenstemming zijn met de begroting en van toepassing zijnde wettelijke regelingen"*.

De accountant dient de externe wetgeving en interne regelgeving te betrekken bij de rechtmatigheidscontrole. De nota waarin het college van Burgemeester en Wethouders het normenkader (hierin is gespecificeerd welke wet- en regelgeving bij de rechtmatigheidscontrole van 2011 dient te worden betrokken) heeft vastgesteld, is opgenomen als afzonderlijke bijlage. Het normenkader zal jaarlijks door het college van B&W worden vastgesteld en aan u ter kennisname worden gezonden.

2 Toleranties

De accountant accepteert in de controle bepaalde toleranties en richt de controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten en lasten en balansmutaties. De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij onder meer op risicoanalyse, vastgestelde toleranties, deelwaarnemingen en extrapolaties.

2.1 Definities

De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mag voorkomen zonder dat de (bruikbaarheid van de jaarrekening voor de) oordeelsvorming door de gebruikers wordt beïnvloed.

Naast de goedkeuringstoleranties wordt de rapporteringstolerantie onderkend. De rapporteringstolerantie is een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen. Een lagere rapporteringstolerantie leidt in beginsel niet tot aanvullende controlewerkzaamheden, maar wel tot een uitgebreidere rapportage van bevindingen. De rapporteringstolerantie kan worden vastgesteld op een percentage, bijvoorbeeld 20%, van de goedkeuringstolerantie of op een maatschappelijk relevant geacht absoluut bedrag zoals € 100.000,--. De rapporteringstolerantie kan zich verder toespitsen op die elementen die de raad specifiek nader terug wil zien, zonder dat dit de goedkeuringstolerantie zelf beïnvloedt.

2.1.1 Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

In het Besluit accountantscontrole Provincies en Gemeenten (BAPG) zijn minimumeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven. De gemeenteraad mag de goedkeuringstoleranties scherper vaststellen dan deze minimumeisen. Dit moet dan wel worden toegelicht in de controleverklaring. Deze minimumeisen zijn:

Goedkeuringstolerantie	Strekking controleverklaring:			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1% < 3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3% < 10%	≥ 10%	-

Naast deze kwantitatieve benadering zal de accountant ook een kwalitatieve beoordeling hanteren (professional judgement). De weging van fouten en onzekerheden vindt ook plaats op basis van professional judgement.

De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming oftewel de strekking van de af te geven controleverklaring. De goedkeuringstolerantie die de gemeenteraad vaststelt voor het de controlejaren 2011 tot en met 2014 is overeenkomstig de eerder genoemde minimumeisen (zie bovenstaand schema). De omvangsbasis voor het berekenen van de toleranties bestaat uit de totale lasten van de gemeente inclusief de dotaties aan de reserves. Een goedkeurende controleverklaring wordt afgegeven wanneer het totaalbedrag aan fouten en het totaalbedrag aan onzekerheden de bedragen behorende bij bovengenoemde percentages niet overschrijden.

De rapporteringstolerantie wordt door de gemeenteraad vastgesteld, met inachtneming van de eerder genoemde minimumeisen. De accountant richt de controle zodanig in, dat rekening wordt gehouden met de rapporteringstolerantie. Zo wordt gewaarborgd dat alle gesignaleerde onrechtmatigheden die dit bedrag overschrijden ook daadwerkelijk in het verslag van bevindingen worden opgenomen. Voor de rapporteringstolerantie stelt de gemeenteraad dat de accountant elke fout of onzekerheid van meer dan € 100.000,-- rapporteert.

3 Reikwijdte accountantscontrole rechtmatigheidtoetsing

3.1 Accountantscontrole op rechtmatigheid

De accountantscontrole op rechtmatigheid voor de jaarrekeningen 2011 tot en met 2014 is limitatief gericht op:

1. De naleving van wettelijke kaders, zoals in de kolom "Wetgeving extern" van het normenkader is opgenomen. Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen.
2. De overige kaders zoals opgenomen in de kolom "Regelgeving intern" van het normenkader. Dit laatste voor zover van toepassing en uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen. Ten aanzien van het voorwaarden criterium vindt voor de interne regelgeving uitsluitend een toets plaats naar de hoogte, duur en doelgroep/object van financiële beheershandelingen, tenzij jegens derden (bijvoorbeeld in toekenningsbeschikkingen) aanvullende voorwaarden met directe financiële consequenties zijn opgenomen.
3. In de rapportage en oordeelweging worden door de accountant alleen de financiële onrechtmatige handelingen betrokken indien en voor zover deze door de raad of hogere overheden vastgestelde regels betreft. Met andere woorden: interne regels van college naar ambtelijke organisatie c.q. collegebesluiten vallen daar buiten. Deze interne regels kunnen overigens wel relevant zijn voor de nadere vaststelling van de invulling van "hogere" besluiten, maar zijn op zich geen object van onderzoek door de accountant.

4 Rapportering accountant

De accountant rapporteert naar aanleiding van de controlewerkzaamheden. Dit is hierna kort weergegeven. In bijlage 2 zijn de rapportagemomenten nader vastgelegd.

4.1 Interim-controle

In de tweede helft van het jaar wordt door de accountant een zogenaamde interim-controle uitgevoerd. Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt een verslag uitgebracht.

4.2 Verslag van bevindingen

Overeenkomstig de Gemeentewet wordt omtrent de controle een verslag van bevindingen uitgebracht aan de gemeenteraad en in afschrift aan het college van burgemeester en wethouders. Voorafgaand aan het uitbrengen wordt het concept verslag van bevindingen voorbesproken met het Audit committee. Het definitieve verslag van bevindingen wordt uitgebracht aan de raad. In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer. Daarnaast wordt gerapporteerd of de beheersorganisatie enerzijds een getrouw en rechtmatig financieel beheer en anderzijds een rechtmatige verantwoording kunnen waarborgen. Specifiek wordt gerapporteerd over de door het Audit Committee eventueel benoemde specifieke aandachtspunten.

4.3 Uitgangspunten voor de rapportagevorm

Gesignaleerde onrechtmatigheden worden gespecificeerd en toegelicht naar de aard van het criterium (begrotingscriterium, voorwaarden criterium, etc.).

Fouten of onzekerheden die de rapporteringstolerantie als bedoeld in hoofdstuk 2 van dit controleprotocol overschrijden, worden weergegeven in een apart overzicht bij het verslag van bevindingen. De accountant rapporteert ook over eventuele bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en de continuïteit van de door de gemeente gehanteerde geautomatiseerde informatieverzorging.

4.4 Controleverklaring

In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven, zowel ten aanzien van de getrouwheid als

de rechtmatigheid. Deze controleverklaring is bestemd voor de gemeenteraad, zodat deze de door het college van burgemeester en wethouders opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

5 Bijlagen

Als onderdeel van dit controleprotocol zijn de volgende twee bijlagen opgenomen:

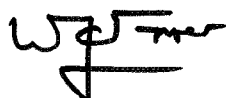
- Bijlage 1: Communicatie en periodiek overleg
- Bijlage 2: Rapportagemomenten

Afzonderlijke bijlagen (ter kennisname aan de gemeenteraad):

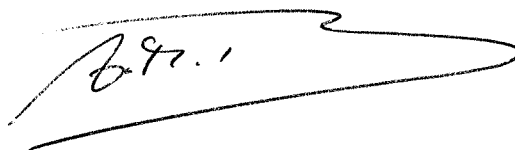
- B&W nota met daarin het vastgestelde normenkader voor de accountantscontrole 2011;
- Het door het Audit Committee benoemde specifieke aandachtspunt voor de accountantscontrole 2011.

De raad voornoemd,

de griffier

de voorzitter

Bijlage 1: Communicatie en periodiek overleg

Onderstaand is de overlegstructuur in een communicatiematrix vastgelegd. Uit oogpunt van doelmatigheid heeft het de voorkeur zoveel mogelijk gesprekken te combineren. In het kader van het bestuurlijk overleg en de rapportage kunnen de volgende contacten tussen de accountant en het bestuur en management als regel van toepassing zijn.

Overleg door accountant met	Aantal per jaar	Toelichting
Audit committee	Vier keer per jaar (voor en na de controles)	De gemeenteraad is opdrachtgever van de accountant. Het Audit committee is het aanspreekpunt voor de accountant voor de opdrachtformulering. Met het Audit committee zal vier keer per jaar overleg worden gevoerd. Deze momenten zijn: voorafgaand aan de interim- en jaarrekeningcontrole om te komen tot een afstemming inzake de nadere invulling van de controle opdracht en aansluitend aan de interim- en jaarrekeningcontrole, waarbij de bevindingen van de eindejaarscontrole (op basis van het concept verslag van bevindingen) worden besproken in het Audit committee. Het definitieve verslag van bevindingen wordt uitgebracht aan de raad. Eventuele tussentijdse belangrijke bijstellingen van de controle zullen tijdig worden teruggekoppeld naar het Audit committee.
Algemeen directeur / (concern) controller	Twee keer per jaar (achteraf)	De algemeen directeur en (concern)controller zijn voor de accountant belangrijke gesprekspartners binnen de gemeentelijke organisatie. Bijeenkomsten: de bespreking van de bevindingen van interimcontrole (op basis van de concept managementletter) en de jaarrekeningcontrole (op basis van het concept rapport van bevindingen).
Hoofd van het team Financiën en Control	Vier keer per jaar (voor en na de controles)	Het hoofd van het team Financiën en Control is voor de accountant het eerste aanspreekpunt. Er zijn vier natuurlijke momenten: het pre-audit gesprek voor de interimcontrole en voor de jaarrekeningcontrole, de bespreking van de interimcontrole en van de eindejaarscontrole. Daarnaast kan naar behoefte worden gekozen voor tussentijdse voortgangsgesprekken.
Clustermanagers/ teamhoofden	PM (naar gebleken behoefte)	Binnen de clusters/ teams zal, in het kader van onze controle, nader overleg van toepassing kunnen zijn met de clustermanagers/ teamhoofden en verantwoordelijken voor de relevante primaire processen.
Portefeuillehouder Financiën (namens het college van burgemeester en wethouders)	Twee keer (achteraf)	Bespreking bevindingen interimcontrole en eindejaarscontrole. Overleg met eventueel ondersteuning van de concerncontroller en in voorkomende gevallen het hoofd van het team Financiën en Control.
College van burgemeester en wethouders en gemeenteraad	PM	Op verzoek zal de accountant verschijnen in de vergaderingen van college en gemeenteraad(scommissies).

Bijlage 2: Rapportagemomenten

De volgende standaard rapportagemomenten worden onderkend:

Rapportage	Tijdstip	Inhoud	Gericht aan
Verslag van bevindingen interim-controle (bestuursbrief)	Na afronding van de interim-controle.	Mogelijke risico's, verbeter- en aandachtspunten betreffende de processen en procedures (beheersingsstructuur), beheersing specifieke subsidiestromen evenals overige van belang zijnde onderwerpen. Voortgang groeiproces verbetering financieel beheer en planning & control.	Raad (hoofdlijnen) en College
Verslag van bevindingen, uitkomsten jaarrekeningcontrole	Na afronding van de controle van de jaarrekening.	Centraal staat de vraag of de inrichting van het financieel beheer en van de financiële organisatie een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken. Daarnaast wordt gerapporteerd over de resterende fouten en/of onzekerheden in de jaarrekening en over verbeteringen op het gebied van verslaglegging. Hierbij wordt enerzijds rekening gehouden met de rapporteringstolerantie en anderzijds de relatie tussen de goedkeuringstolerantie ingevolge controleverordening en de feitelijke bevindingen.	Raad
Controleverklaring	Na afronding van de controle van de jaarrekening.	Het oordeel over de mate waarin de gemeenterekening een getrouw beeld geeft in overeenstemming met verslaggevingsvoorschriften en voldoet aan de eisen van rechtmatigheid.	Raad